

Nr 360.

Av herr **Nygren m. fl.**, *angående igångsättande av offentliga televisionssändningar.*

De allvarligaste svårigheter som möter vid anordnande av offentliga televisionssändningar har, i den mån de är av teknisk natur, numera övervunnits. De har i det längsta fördröjt televisionens utveckling: trots att denna uppfinning i ålder kan mäta sig med radion har televisionssändningar i större utsträckning förekommit först efter det andra världskriget. Den raska utvecklingen under efterkrigsåren har främst gynnats av att krigstidens intensifierade forskningar beträffande bl. a. radar kunnat tillgodogöras för televisionen.

De hinder som numera återstår för televisionssändningar kan, åtminstone i de flesta europeiska stater, sägas vara att språkområdenas begränsning skapar otillräckligt underlag av konstnärlig och ekonomisk art samt att konsumentgrupperna inte är tillräckligt stora för att sändningskostnaderna skall i rimlig mån svara mot antalet mottagare.

I fråga om televisionsmottagarna har även en viss förvirring skapats av det faktum att sändningarnas tekniska utformning icke tidigare varit standardiserad samt att sändningar i såväl svart-vitt som flera färger förekommer. Emellertid kan denna förvirring nu anses helt undanröjd, och vad gäller valet av färg kan innehavaren av mottagare avsedd för svart-vitt även använda densamma för att tillgodogöra sig utsändning som sker i flera färger. Det är endast en kostnadsfråga för konsumenten om man önskar mottagare för färgtelevision eller ej.

I Amerikas förenta stater har televisionens utveckling nu nått så långt att två tredjedelar av befolkningen har möjlighet att tillgodogöra sig utsändning från någon av de omkring 300 stationer som är i verksamhet. Antalet televisionsmottagare i landet överstiger 20 miljoner.

Bland de europeiska länderna har Storbritannien nått längst ifråga om televisionsutveckling. British Broadcasting Corporation inledde försöks-sändningar 1929 och öppnade sin första offentliga televisionstjänst 1936. Nu sänder fem stationer dagligen omkring sex timmar ett program som kan nå cirka 87 procent av befolkningen i England, Skottland och Wales. I 500 000 mottagare förekom redan 1952.

Bortsett från de båda nämnda länderna, som kan anses ha sitt televionsnät utbyggt till i det närmaste tillfredsställande omfattning, har även ett

stort antal andra länder gjort avsevärda framsteg i detta hänseende. I Frankrike, där antalet televisionsmottagare uppskattas till mera än 75 000, förekommer dagligen sändningar under omkring fyra timmar från två stationer och omfattande utbyggnadsplaner är aktuella. Driftskostnaderna beräknades 1952 till 857 miljoner francs, varav staten tillsköt 500 miljoner.

I Italien anser man sig nästa år ha helt lämnat experimentstadiet. Försökssändningar pågår från tre stationer.

Bland de mindre staterna har Danmark antagligen nått längst, ehuru mottagarantalet icke är påfallande stort; ett tusental apparater beräknas vara i bruk. (Det kan i detta sammanhang nämnas att några hundra mottagare i Skåne utnyttjar de danska sändningarna.) Danska statens bidrag till kostnaderna uppgår till 500 000 danska kronor per år.

I Tyskland förekom sändningar redan före kriget, och den västtyska förbundsrepubliken har för något mera än ett år sedan inlett offentliga sändningar. Redan efter tio månaders verksamhet beräknade man att omkring 10 000 mottagare var i bruk för att återge de dagliga tvåtimmarssändningarna från sju stationer. Kostnaderna belöpte sig under förra året till 17 miljoner D-mark och de statliga investeringarna har hittills kostat 23 miljoner mark.

För de flamländska delarna av Belgien avser landet att upprätta ett intimt televisionssamarbete med Nederländerna, för de vallonska delarna motsvarande samarbete med Frankrike. Försök har i Belgien pågått sedan 1951 och offentliga sändningar sedan i höstas. Statsbidraget var för förra budgetåret 36 miljoner belgiska francs. Nederländerna har inlett försökssändningar över två stationer och landet beräknas ha 5 000 mottagare. Nederländska staten har för en första tioårsperiod anslagit 25 miljoner gulden till verksamheten.

Österrike har nyligen fått kontrollmakternas tillstånd att inleda försökssändningar. I övrigt har försökssändningar påbörjats i Norge, Spanien och Schweiz. Canada, Brasilien, Argentina, Mexico och Cuba har ett offentligt televisionssystem under utbyggnad, försöksverksamhet förekommer i Japan och Dominikanska Republiken samt planeras i Puerto Rico, Curaçao, Sydafrikanska Unionen, Formosa, Siam, Ceylon, Indien, Egypten, Turkiet, Australien, Marocko, Hawaii, Bolivia, Guatemala och Paraguay.

I Finland har man av kostnadsskäl ansett sig nödsakad att för närvarande avstå från all slags televisionsverksamhet.

Då kostnaderna onekligen framstår som det väsentliga hindret om ett land av Sveriges struktur avser att, försöksvis eller i mera avancerad form, inleda televisionssändningar, torde det vara av största intresse att pröva även andra utvägar än statsunderstödda sändningar. Möjligheten att bekosta sändningarna medelst av intresserade företag betalade reklamprogram får därvid icke förkastas. Denna möjlighet diskuterades av den av

Kungl. Maj:t tillsatta televisionsutredningen, som emellertid icke tog slutlig ställning till frågan. Det torde emellertid icke kunna anses omotiverat att under en försöksperiod tillåta s. k. kommersiell television i vårt land, då allmänheten ju först genom direkt konfrontation med sådan har möjlighet att bilda sig en uppfattning om dess berättigande. Det bör i detta sammanhang anmärkas att i det land där en under statlig kontroll driven televisionsverksamhet utvecklats längst, nämligen Storbritannien, har man nu ansett det lämpligt att i sändningstiden bereda utrymme för reklam. Därvid sker givetvis fortlöpande kontroll över att utvecklingen icke snedvrides av detta nya inslag. Man kan även, som nyligen skett i ett yttrande från telestyrelsen, »erinra om att enskilda insatser i icke ringa mån bidrog till att rundradion på sin tid slog igenom så snabbt här i landet». Vid detta rundradions genombrott spelade som bekant även reklambetonade, betalade program en icke oväsentlig roll.

Vid övervägande av möjligheten att försöksvis driva televisionssändningar finansierade medelst reklamprogram har man redan avvikit något från tanken att verksamheten nödvändigtvis måste skötas av den institution som har statens uppdrag att syssla med rundradio-programmen. Televisionsutredningens förslag att televisionsförsökens produktionsmässiga del borde handhas av Radiotjänst torde icke heller få betraktas som ett kategoriskt påstående att kompetens för dylik programproduktion icke kan tänkas förekomma utanför Radiotjänst. Det är uppenbart att Radiotjänsts styrelse i denna fråga har en mycket bestämd uppfattning, men vid ett mera vidsynt bedömande av frågan torde man även kunna tänka sig möjligheten att någon eller några fristående organisationer har resurser nog att kunna åtaga sig ansvaret för programproduktionen. Då staten har möjlighet att tack vare ett sådant åtagande från någon organisations sida göra en icke föraktlig besparing under televisionens försöksår i landet finns desto större anledning att ställa sig positivt till de förfrågningar om möjlighet att erhålla koncession för televisionssändning, som kan framkomma.

Givetvis får tillmötesgående mot koncessionsansökningar icke vara förbehållslöst och förekomma utan urskillning. Det bör tillses att de organisationer som eventuellt erhåller koncession har betryggande auktoritet och tillfredsställande ekonomisk bakgrund samt kan förväntas ådagalägga gott omdöme i sitt överinseende över de program som utsändes till allmänheten.

Sammanfattningsvis kan sägas att televisionen tekniskt sett nu är lika högt utvecklad som radion och att några omstörtande nykonstruktioner icke längre är att vänta på dess område. Med hänsyn till televisionens ovedersägliga betydelse såväl för folkupplysnings- och undervisningsändamål som för vetenskaplig forskning på de mest skiftande fält torde det vara betydelsefullt för vårt land att försökssändningar snarast kommer till stånd. Då det emellertid för närvarande icke är lämpligt för staten att ikläda sig

några mera vittgående ekonomiska åtaganden på detta område anser vi det värdefullt om de initiativ som tas från annat håll i görligaste mån stödjes.

Med stöd av vad som här anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte uttala att televisionssändningar, gärna med inslag av kommersiell natur, snarast bör igångsättas i vårt land.

Stockholm den 27 januari 1954.

Erik Nygren.

Einar Hægglom.

Rolf Eliasson.

Eric Nilsson

Nils Agerberg.

i Svalöv.